

VII. LEKSIKOGRAFSKA METODOLOGIJA

UDK 801.3 : 808.62
Izvorni znanstveni članak
Primljeno XII/1993.

Gerhard NEWEKLOWSKY
Universität, Klagenfurt

OD KONKORDANCIJE DO RJEČNIKA

Poželjno je da prvi korak za izradu rječnika jednoga pisca ili nekoga korpusa bude konkordancija toga teksta. Na nekoliko se primjera pokazuje put od konkordancije do rječnika.

Tema našeg skupa jest Teorija i praksa izrade jednojezičnih hrvatskih rječnika. Budući da moj referat ima metodološku namjeru, neću i ne mogu se ograničiti na hrvatske primjere, nego ćemo navesti primjere iz raznih slavenskih jezika.

Kao prvi korak za izradu rječnika jednog pisca ili uopće nekog zatvorenog korpusa, poželjno je napraviti konkordanciju tog teksta (ili korpusa). Taj postupak ima prednost u tome da bude obuhvaćena cijela građa, neće nam izmaći nijedna riječ. Tom se prilikom obično pojavi potreba da se tekstovi transkribiraju, jer se velika količina podataka obrađuje na većem računalu, koji je pristupačan preko ASCII-koda. Pri transkripciji imamo dva principa: a) znakovi kojih nema kodiraju se pomoću kombinacija znakova, npr. *ž* kao *z** ili *zŠ* itd., ili b) jedan znak odgovara jednom znaku, pri čemu se broj znakova ograničava tastaturom kompjutera. Ja više upotrebljavam drugu mogućnost jer mi je često potrebna frekvencija slova i drugih znakova ili pak dužina riječi izražena brojem slova, i slično. U tu svrhu žrtvujem razliku između velikih i malih početnih slova, tako da mogu koristiti velika slova za znakove kojih na tastaturi terminala nema, npr. *ž* = *Z*, *č* = *C*, *đ* = *D* itd. Takvom se transkripcijom ne gubi u stvari nikakva informacija, a broj slova ostaje isti kao u originalu. Poslije obrade transkribirani se tekst može opet pretvoriti u originalni pravopis. Redoslijed slova može se birati. Za sada sam upotrijebio redoslijed latiničkih hrvatskih i slovenskih tekstova (starih, bez dijakritičkih znakova, ali i suvremenih), te redoslijed srpskih, ruskih i crkvenoslavenskih ćiriličkih tekstova. Građa se može srediti prema početnim ili pak prema zadnjim slovima u riječi (à tergo). Iz konkordancije se može, naravno, napraviti popis riječi ili rječnik zatvorenoga korpusa.

Sve sam svoje konkordancije i razne popise riječi izradio na univerzitetskom računalu Klagenfurtskog univerziteta, a konačno oblikovanje rezultata izvršio sam na personalnim kompjuterima koji su uključeni u kompjutersku mrežu Univerziteta.

Navest ćemo nekoliko tipova rječnika na konkretnim primjerima iz vlastitih istraživanja.

1. Napravio sam lematiziranu konkordanciju prve slovenske knjige, Trubarova Katekizma iz g. 1550. (*Trubarjev Katekizem 1550. Konkordanca, indeks besed, pogostnostni spiski*. Ljubljana 1984) – v. sliku 1.

Konkordancija je alfabetski popis svih oblika riječi nekog teksta (korpusa), pri čemu dotični oblik stoji u sredini stranice, a lijevo i desno od njega nalazi se izvjestan kontekst (koji se ograničava datim brojem znakova u retku). Dok nelematizirana konkordancija nije rječnik nego samo popis svih oblika riječi, lematizirana konkordancija već jest rječnik. Lema, koju ovdje možemo poistovjetiti s natuknicom, iako nije sasvim isto, nalazi se također u sredini stranice iznad primjera s kontekstom (slika 1). Točna lokacija leme (stranica ili poglavlje i redak) nalazi se na lijevoj ili desnoj margini. Lematiziranje sam vršio ručno. Koristio sam samo pomoćni program za lematiziranje koji mi je napravljen u računalskom centru Univerziteta u Klagenfurtu. Lematizirana konkordancija jest također obrađivačeva interpretacija teksta, jer se svakom obliku u tekstu pripisuje natuknica (lema).

Listajući konkordanciju Trubarova *Katekizma* možemo npr. jednim pogledom konstatirati da lokativ jednine imenice *srce* ima sljedeće oblike: *v serzu* (3 puta), *v serzi* (3 puta) te *v serzei* (4 puta), pri čemu opažamo ovu distribuciju: oblici *serzi* i *serzu* naglašeni su na osnovi, dok *serzei* ima naglasak na nastavku. Taj posljednji oblik može se upotrijebiti samo onda ako se između prijedloga i imenice nalazi još neka riječ. Ako se prijedlog nalazi neposredno ispred dotične riječi (*vserzi*), akcent se pomiče za jedan slog prema početku riječi. Taj je primjer vrlo poučan za povijest oblika u slovenskom jeziku. Iz primjera se vidi također kako sam postupao s oblicima riječi. Kod starijih tekstova ne može se naime preuzeti jednostavno pravopis originala u pogledu rastavljanja pojedinih oblika riječi. Akcenatske se cjeline često pišu zajedno, a s druge strane, pisac rastavlja riječi koje danas treba pisati zajedno. Iz transkribiranog oblika *v_serzu* vidi se da Trubar prijedlog piše zajedno s imenicom. U knjizi su također dani popis oblika po frekvenciji i abecedni popisi.

Poslije sam napravio i obrnutu konkordanciju *Katekizma*, koja nije objavljena. Obrnute su konkordancije naročito korisne za istraživanje nastavaka jednog teksta, npr. za istraživanje kvantitativnih odnosa pojedinih nastavaka u tekstu, ili za izučavanje povijesne morfologije kad se radi o nekom starijem tekstu, nenormiranom tekstu, tekstu s izvjesnog područja jezika, i slično. Takvih obrnutih konkordancija napravio sam nekoliko – hrvatskih, srpskih, slovenskih i ruskih tekstova.

Kao primjer pokazujemo jednu stranicu obrnute konkordancije Konzulova *Katekizma* iz 1564. g., štampana u Tübingenu. Iz tehničkih smo razloga transkribirali "dugo s" (ſ) kao /. Tekst je bio upisan po Jembrihovu pretisku 1991. g. Iz slike 2 vidimo homonimiju nastavka *-ih*.

Sličnu lematiziranu konkordanciju kao za Trubarov *Katekizam* napravio sam također za Obradovićev *Život i priključenja*, I. dio, Leipzig 1783 – v. sliku 3.

Odlomak iz konkordancije (slika 3) koja će se objaviti u izdanju Austrijske akade-

nije znanosti i umjetnosti pokazuje dio složenica s *blago-*. Neka nam slika posluži također kao primjer za to da ni drugo pismo ni drugi poredak slova ne čine ozbiljnu prepreku za izradu konkordancija. Budući da se radi o dosta velikom tekstu, morao sam napraviti konkordanciju na univerzitetskom računalu, u transliteriranom obliku, a tek poslije, na Macintoshu, pretvorio sam latiničku transliteraciju opet u originalan Dositejev pravopis, s jednom promjenom: naime, nisam mogao sačuvati velika slova originala.

2. Dijalektolozima je možda poznat moj *Dijalekatski rječnik hrvatskog govora Stinjaka* (*Der kroatische Dialekt von Stinatz. Wörterbuch*, Beč 1989). Tom rječniku (u kojem ima više od 3 000 natuknica) prethodilo je izdavanje dviju zbirki hrvatskih narodnih pripovijedaka iz sela Stinjaki u Gradišću, koje sam izradio zajedno s profesorom Károlyem Gaálom. Povijest tih dviju knjiga (izašle su 1983. i 1987. u Beču) dosta je duga. Namjeravajući izdati i rječnik stinjačkog govora, upisao sam sve tekstove u kompjuter te od hrvatskih tekstova napravio konkordanciju. Prema toj konkordanciji, koja nije morala biti lematizirana, mogao sam odmah ispisati rječnik hrvatskoga seoskog govora koji obuhvaća sve riječi zbirke. Kasnije sam dopunio rječnik i građom s terena. Dakle, dok je s moje lijeve strane ležala konkordancija, bez papirnog posrednika, bez olovke, bez pisaae mašine ili sličnoga, pisao sam odmah rječnik u personalni kompjuter.

Slika 4 pokazuje nam dio primjera *ča* u nelematiziranoj konkordanciji. Natuknica *ča* ima osam značenja odnosno funkcija potvrđenih u tekstu. To vidimo iz slike 5, koja predstavlja već konačnu obradu u dijalekatskom rječniku.

Konkordancija stinjačkih tekstova (slika 4) ima jednu veliku manu. Naime, ona nije akcentuirana. Zbog toga sam kasnije trošio mnogo vremena, jer sam građu morao akcentuirati naknadno. (Napravio sam također akcentuirane konkordancije, baš radi izučavanja akcenta u starijim tekstovima, npr. od hrvatskih tekstova *Gramatiku* Bartola Kašića iz 1604. i dio njegovih *Duhovnih pjesana* iz 1617. radi uspoređenja). Rječnik stinjačkog govora također ima frekvencijski popis riječi pripovijedaka, zatim odostražni popis riječi te indeks njemačkih ekvivalenata. Preko njega mogu se naći riječi koje se inače možda ne bi mogle naći, ili bi se našle samo slučajno. Tako npr. nema **pivati*, ali će se pod njem. *singen* odmah naći *jačiti*. Uzor za indeks njemačkih ekvivalenata bio mi je *Čakavski leksikon* Mate Hraste i Petra Šimunovića. Stinjački je rječnik reprezentativan za dotični govor, i, budući da se sva građa nalazi u kompjuteru, mogao bi se popunjavati novom građom. Rječnik nije jednojezični (jer se hrvatske natuknice tumače njemački), ali bi se mogao koncipirati također kao jednojezični. U tom bismo slučaju morali njemačke riječi zamijeniti ili opisom pojma na istom jeziku (tj. na hrvatskom dijalektu) ili opet prijevodom na književni jezik.

3. Kao primjer frekvencijskog popisa riječi pokazat ćemo spisak najfrekventnijih oblika riječi Konzulova *Katehizma* (v. sliku 6). Naravno, frekvencijski popis nije rječnik. Iz njega se vidi kako su najfrekventnije riječi povezane sa sadržajem nekog teksta.

Kako se radi o jednom katekizmu, nije čudo što među najfrekventnijim oblicima nalazimo ove: *bog, boga, odgovor* (katekizam je napisan u obliku pitanja i odgovora), *vera, božje, Isukrst, oca, otac, Isukrsta* itd., dakle to su imenice kojima se određuje sadržaj knjige (za glagole to ne važi, ili važi u mnogo manjoj mjeri). Najfrekventniji su oblici, međutim, funkcionalne riječi poput *i, da, na, ne, je, od, u* itd.

4. Na kraju nekoliko riječi o planiranom rječniku *Srpskih narodnih pripovijedaka* Vuka St. Karadžića (Beč 1853). Konkordancije su napravljene već prije nekoliko godina. Rad na tom rječniku još nije završen, ali je već završen njegov veći dio. To će biti potpun rječnik cijele građe. Posebnost rječnika jest u tome što je napravljeno deset podteksta, za svakoga od Vukovih zapisivača posebno, tako da će se točno vidjeti kako se i koliko puta i u kojim značenjima odnosno funkcijama upotrebljava svaka riječ kod svakog zapisivača posebno (slika 7). To je zanimljivo iz više razloga: među tekstovima ima ekavskih i ijekavskih, zapisivači su bili iz raznih krajeva i dr. Osim toga, rječnik će se moći upotrebljavati za folkloristiku, jer je rječnik istovremeno indeks motivā, a također za jezična istraživanja jer je u njemu čitav leksik jedne knjige sa svim upotrijebljenim značenjima riječi, frazeologija, i dr.

Budući da je u isto vrijeme izašao drugo izdanje Vukova *Srpskog rječnika* (1852), u kojem su prisutne praktički sve riječi, nisam smatrao potrebnim da se u rječnik stavljaju niti značenja, niti akcenti, niti gramatičke informacije. Navode se tipični primjeri za sva značenja, i to posebno za svakog zapisivača. Kratice označavaju sljedeće: VV = Vuk Vrčević, VK = Vuk Karadžić, GM = Grujo Mehandžić, DČ = Dimitrije Čobić. Poslije primjera navodi se broj pripovijetke iz koje je on uzet, i frekvencija natuknice po pripovijetkama. Ako primjerice promatramo riječ *aždaja*, vidimo da se ona susreće u dvije pripovijetke, u broju 20 jedanput, a u broju 8 ukupno 43 puta. A to znači da u pripovijeci broj 8 (kazivač GM) *aždaja* mora igrati centralnu ulogu, a u pripovijeci broj 20 (kazivač GM) ona se spominje samo uzgred. Zanimljiva je također frazeologija, npr. pod natuknicom *go naći* ćemo sljedeće primjere: *gola sablja, gola kao od majke rođena, na konja gola, golim rukama*. Iz slike vidimo na koji se način obrađuje svaka natuknica zbirke (opseg 51 000 riječi).

VON DER KONKORDANZ ZUM WÖRTERBUCH

Zusammenfassung

1. Die Lemmatisierung einer Konkordanz ergibt ein vollständiges Wörterbuch eines Textes, wobei die Lemmata nicht erklärt werden. Die Bedeutung des Lemmas ergibt sich aus den angeführten Belegen mit ihrem Kontext (Beispiele: Trubars Katechismus, Dositej Obradović).

2. Am Beispiel des Wörterbuchs des kroatischen Dialekts von Stinatz wird gezeigt, wie mit Hilfe einer Konkordanz eines umfangreichen Textkorpus ein dialekt-

tologisches erklärendes Wörterbuch (in unserem Fall kroatisch-deutsch) hergestellt werden kann. Die Konkordanz ersetzt dabei die Methode des Exzerpierens.

3. Aus einem in den Computer eingespeisten Text können verschiedene Wortlisten erzeugt werden. Als Beispiel wird die Häufigkeitsliste von Stipan Konzuls Katechismus angeführt.

4. Am Beispiel der Serbischen Volksmärchen von Vuk Karadžić wird gezeigt, wie man ein aus Texten verschiedener Autoren bestehendes Buch in Form eines Wörterbuchs, das vielfältige Informationen bietet, verarbeiten kann. Zu diesen Informationen gehören: Wortschatz, Motive, Phraseologie, Frequenz und Verteilung der Wörter, Regionale Varianten.

102.17	Bug postavlji / k. anjmu etolu te gnade etc. / Rom. 1111.	Sprizka
102.07	/ pruziva bošha dolla na_smona, / kir se potardi s_to sprizho te sapuvidi / inu tih pretrko, / Ta pruziva / pag	Sprizkati
81.01	zhe / poradi vuzhile, te / smerkate / dobru. / My smo sprizhali sodosti, / de vsi lude mlad tar stazi / so g	Sprizkati
90.01	kom vbrzamo, / de ne zogamo na bugi. / Nopopri hozhmo	Sprizkati
81.06	a greha so souzrashtiki bošhy. / Sdat pag hozhmo tudi / sprizhali suetim pismom pozedi, / de ye tu, ta vezha st	Sprizkati
82.13	smerto, od hudzhe / inu pokhy. / Per tam tud hozhmo / sprizhali, de my tu seislushene / tar dobruho Jessouo na	Sprizkati
74.04	haji tu hozhmo sdat se / vezh s_zhistsim suetim pismom / sprizhali. / Inu nopopri. / de vsi lude, kir so IS mozhk	Sprizkati
101.13	ero V_Jesusa Christuse, / inu s_pismom tar perzhiani / sproshiti	Sprizkati
93.08	oga tim Judem / myhoshuivga sturiji, on tudi / gulshu sprossi od buga kaz / hozhe, inu on sam, tar skusi suye	Sprizkati
X1.09	a obba noga, Adam / inu noga shona, inu nih nei / bilju szem. / Shegen tiga sekona, h_timu / sakoni pomuzhi sa v	Sprizkati
25.01	ueska uola ye tudi huda, se / ne boy prou Boga, tiga IS sezra / ne lubi, nenu inu nega sapuvidi / nei rada pokor	Sprizkati
101.01	pred vsemi kotzheniki inu / Jogi Acto. xv. pruzi, / ta sezra / pred bugom bodo obzhishzhena / lo skusi to Vere,	Sprizkati
16.11	neshih / v_nadlugh na nega klyzhemo / tar prossimo IS sezra de nam pomoga, / oli kadar my sa dobruho / kir smo	Sprizkati
115.18	iti de taka mehina / pokorzshina, kir IS tiga / vorniha sezra gre Bogu dobru / dopode sa Jessouo uolo, katezi /	Sprizkati
110.16	u nam / doli ta vezhni leben, Obtu got / my tudi prou IS sezra sozhnemo / lubiti koker nashiga myhoshuivga / dob	Sprizkati
12.09	ne / spishali a_tellom tar s_kryo Jessoue, / nam nasha sezra spei h_dobruho / premeni de vezhymemo / V_Jesusa,	Sprizkati
58.13	uole tiga zhivouka, kakli tu premishlone / zhivoukiga sezra ye od / mladiu le hudimu perklonemu / Exod. xxxxi	Sprizkati
143.05	Marci / Jogi, / Lobi Gospuđi Boga tuiğa, / IS celiga tuiğa sezra, de / any teim, katezi so nega vidili de / ye on g	Sprizkati
140.14	huzhi / Jogi, / nenu ade sy tu po bošhy, / oti dote IS sezra, / inu hitekim / deliye, / bodite take misli, de / vy t	Sprizkati
14.05	stipnom / inu / semli inu de vsi arecili inu tihone / oti nish sezra, / ye vsog zhas la / huda. / My Genou, vitar / inu Gospuđ	Sprizkati
75.07	/ mene v_tih grehish pozhalo. / Jere. xvii. / tu zhivouku sezra, / ye hudu tar iskashenu. / Job. iiii. / Jessu sam gon	Sprizkati
77.12	objudi bošhy terdu vezhymemo, / toku nasha veisti inu / sezre imo an gulshun kroshi, de / se more vash v_nadlugh	Sprizkati
106.09	u / prou sauppane V_Jesusa, inu / ona huda veisti, hudu sezre kir / mali hudu glati, / ne moreto vkpoue / prebiudat	Sprizkati
120.18	ro / ye nam iskavali v_suyem Synuui, / satu smo v_nashim sezrei / skusi suotiga duha. / Rom. viii. / inu to beeedo	Sprizkati
110.09	/ to sueti Duh zhivouka, sdat premeni / h_dobruho, v_tim sezrei / vushke ano luzh, de stuprou vidimo / prou to u	Sprizkati
109.17	hudu, / Genes. viii. / inu Gospuđ / Bug ye rakali v_suyem sezrei, / Jost / nezho vezh to semlo preketi sa / uolo ti	Sprizkati
75.10	/ bug, / leet rod sturim, inu tuyo sapuvid / imam v_nuyem sezrei, / Jost / nezho vezh to semlo preketi sa / uolo ti	Sprizkati
85.13	mo nega pruzize / inu suetiğa duha kir nob IS / nozra v_serzi sezrei, / leet sem tebi bug na vim / pokoreni, tebe inu t	Sprizkati
94.21	uodi inu uoli sodosti, / sekti / duvo sapuvid / iet nam v_serzi sezrei, / Jost / nezho vezh to semlo preketi sa / uolo ti	Sprizkati
85.19	izahlilu / tih plashzheu, / suuzh ta / skritun zhivuk v_serzi, / katera suber to velet delo / inu v_tih grehish p	Sprizkati
125.03	olo Jessou, ta Vere / inu sueti duh ne ostanelo v_tih / sezrith, / katera suber to velet delo / inu v_tih grehish p	Sprizkati
130.09	/ nega zhestilii, / huoliji tar suezhili, / huoliji tar suezhili, / huoliji tar suezhili, / huoliji tar suezhili, / huoliji tar suezhili,	Sprizkati
6.06	/ inu poterynu dana, / Je teim bosim renunim shalotim / sezrom, / katera suye greheo / sponoyu, / nih grehoy, / ta g	Sprizkati
2.10	zhestilii, / inu nenu shushlii s_vesslim / tar s_uolnim sezrom, / tiga bi tudi / vso mozhyo lubili inu suifa blish	Sprizkati
68.12	uogm, / Aku pag my nomi / sebe IS nozra v_tiv veisti inu v_serzi sezrei, / prou sponomo inu se reegledomo, / koker nob sue	Sprizkati
3.23	o, / Obtu an kotzhenik kadar hozhe / molysi imo taku v_serzi sezrei, / inu tih veisti, / Jost hozho sdat / toshiti mu	Sprizkati
17.11	ade / inu de ga vshlishi, / ta imo / istu pred sebo inu v_serzi sezrei, / Na petnu, / imo veidisti inu mshelisi / kok	Sprizkati
17.03		Sprizkati
15.06	nu / koku se imo Molysi, / TA Molysi ye an zishnizh / sezrhan inu priatliu eguozr / S_bugom, / tu ye kadar / My	Sprizkati
26.19	te grehe vsiga suvidta, / inu / tudi vsame na se / ta veitk / sard / bošhy subper ta greh, / inu pruzi / Bogu inu bošhy	Sprizkati
103.18	timu Synu, / ta ne bude videli tiga labna, / temuzh / ta sard bošhy otone na / nim, / Sveti hons Eumngelii st / p	Sprizkati
118.07	kiml beeedam / sepelati, / kakli sa tiga uolo / pryde / ta sard bošhy zhes te nepokorne / otroke, / satu ne bodite v	Sprizkati
4.01	sponomo, / sdat sezarze / nosh grevati, / nam g_serzu gre / sard bošhy, / inu ta strajfiringo / na ta greh, / Na tu pag i	Sprizkati
59.18	Jesusa Christuse, / sekti / Jessu ye suyo Martiro, / bošhy / sard violashilii, / inu plazhali vash / veznih grehe, / Te is	Sprizkati

Slika 1

ha švetoga, švetu>čarikvu katolitašku, opčinu>	47/
u dugovanje šklada z bosymi bešidami.>koye šu u	112/
e, nego dašma siivot v'etani: Sidove koi bihu od>	20
ni tvo gošt>ki>mei tvoyimi v'zati prebiva. Vere>	125/
e b'kratkimi bešedami>ibčmatšaili radi mladih i	10/
sašyevu dušni>šnu. Tša govori Bog na kratko, od>	5/
o natsinanyevne štoji izvana v'plintanyu ili v' -	17
ot i zrok Kršćianki,>to ye jedno zlamenje švih	42/
a/sim iškruštom>po šviju raz/siril: I dari>do	19
magna est Fides tua.>MATHAI. 15.>Prodika švrhu	4/
ga vešt: lyubi>tvoğa iškrenega kako šam šebe.>va	12
onyi>š6. //tampana. Zato vaš prošimo, ako bi>v' -	89/
Artikulov, ili>tšleni Kršćianške Vere. Zato v' -	140/
v, i ota v'ih.>od ki>jh vij nište mogli po>#127 -	102/
oga, i v'še svilenje >šivota na//ega, po zakonih>	140/
kochah i v' nevolah, ili u vrime>šmrti (i kada	102/
oza>vest vešt petsaına brinuchi še, i >selim iš	6/
tštenem podlošna risti>bosyok, da na>jyedan tih	3/
a est Fides tua.>MATHAI. 15.>Prodika švrhu ovih	127/
edu>iedne štare Kni/icez, od šamih Apuštolov, >i	43/
pravici i tšitochi, prem>tako kako i on ye od	107/
av i pogreben: šzide>K paklom: Na treti dan od	75/
nya>na//ega, zni>jde K paklom, i na treti>dan od	12/
Kršt, v' negovu šmrt, >da kako iškrušt yest od	3/
Tere iz čile lyubavi:>Ne probi i ne molj veche	46/
Šimbol i zrok Kršćianški,>to ye jedno zlamenje	20/
vicza Bosya>po veri va ISZVSZA va v'ih, i>švrhu	97/
e dali, Katehizma.>To ye, opomenutie, razumei,>	132/
' predvrem tvoyem šlovu.>ko vešt Duh švzeti po	92/
kišanyu, i kupno šlav>šta: Ki>j vešt govoriš i	4/
i ploda praum Kršćianške>vere, šada na>iruoč	126/
i pred Bogom šopšodinom>mojdm, da yesam kriv va	3/
ga datei.>do>ve Kni/icez šada od >nah v'novi iz	15
ga dati.>I tšagodi švese// na Zemli, to>bude na	140/
' zva v'aka na kratko: Da Otac>zna//, ki>j ye Na	92/
ebi tvoja otštovala, >nego Otac> moji, ki>j ye Na	1/
3. PREDGOVOR OTŠENSA//a.> Otce na//>ki yeš Na	60/
razumno šimayu utšiti.> Otce na//>ki yeš Na	3/
omu nam pomozit>#50. predragi Otce, ki>j yeš Na	16
' znavychi da va// i nih šopšodin>yedan vešt na	8/
' po šmrti šivota ovoga,>prez koncza obilneye v' -	108/

Svethih, Pro//chenie Grihfov. Sakri//ensie>pti, i šivot	47/
knjagh u Biblii>zapšiane: I ako>še ne>šklada, ta	112/
lyutih zmlj uyedeni, nato yedu on>šljp betesni bili i u	20
v'//estih dneš yest Bog štvorili Nebesoi>šil, i zemlyu, i More	125/
priproštih >lyudi: da imayu v'akui bešedo ovoga >Kršćianškoga	10/
ovih deset Zapouidi>ODGOVOR. > I šhod Kap. 20. Ya yeš	5/
kokoravih >v'lašeš zlatom gidzavo natsinanyu>ili v' oblatšen	17
pravih Kršćianov. Da v'aki Kršćianin, koji>ove Kni/icez	42/
dvih Zapovidah vaš Zakoni> Porozci, >be uzdrže. Mat. na	19
ovih vrimen dobrotlivo ohranił.>nato da tebe yedinoga	4/
ovih iškruštovih>bešid: O šeno, velika yešt>vera tvoy	12
ovih knišazach koya rait šli ko>šlovo krivo ili pogri	140/
ovih >imate v'ed //točodire čzela Biblija >vše švato Pi	102/
ovih >pravice zakon pravdi>ni>dobri pred Bogom bit	6/
ovih mudro i >ak>rbnuš dršati>štainiti:>#44. EXPOŠITIO	3/
negovih Ritsi koye>nam Bog obituye, ni//tar ne pochutimo	127/
takovih Grihov izaiti tere>obšooditi>še, Molyu>te pokri	43/
takovih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	107/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	62/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	75/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	12/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	3/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	11
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	102/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	11
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	46/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	20/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	97/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	16
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	132/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	9
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	92/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	14
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	4/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	12
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	4/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	126/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	3/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	15
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	140/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	92/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	1/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	11
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	60/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	16
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	3/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	8
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	36/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	5/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	109/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	6
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	23/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	48/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	13
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	50/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	1
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	86/
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	2
novih >nevolah i tugh yedne takove>prave Vere: Ta išt'a	108/

Slika 2

ka, vi ste mi Cuda piniez >dužni, pak vi mu var, 40
 je vidli, da edun stakteni brig >drži, reka ji " 40
 i tursku odviezli, ku j >reka kra'lj: "ja' znu 40
 perlje duode, da ku ti ja' >toliko zla'ta dat, 40
 a ja' tebe umorit," sad je oberlojtnand rekati: > 40
 ' ta' kra'lj tako Cuda piniez dat, ta' turski, 40
 i ta' j vako s prstom badnu u tu >veliku kisu, 40
 Cuda piniez, Cuda zla'ta doprini, ta' j rekati: 40
 t? sad morun po suon osagati pinize sabrat, >kej 40
 ' i ju donesa, kra'lj je tako srdit na >njega bi, 40
 odavteru, ta' j sad ur u >ameriku zaba, > sad, 40
 unavteru, >dena's ku ja' >ude isplati, " nojo, 40
 j >pruSla pak je >ude isplati, naza'dnje, 40
 eze dat, ja' ne maren dalje, " sad je uon pitati, 40
 e su tri >diCa'ke, ta'c in ni moga vek ist dat, 40
 c reka: "vi morate puojt, ne marate doma >bit, 40
 u van dat? ja' nis nimun," a su pitali: "ota'c, 40
 se' frisko pozie, sad su ti ljudi gleali, " jo, 40
 i dobra stvar, " ste vidli, ca >mare udilat?, " 40
 dilat, " reka ji: "da, va, stvar, dobro dila, " 40
 ta, j frisko >da, > sad to najmladj i ima ma'ku, 40
 po slien >sta'nji toga ni ne maru si vek pomok, 40
 a bili pitati, kad >se' mise pa Skakore pozerite, 40
 sad tuo zla'to na'jt, kad to budu se' primili, > 40
 , buog, s tobom puojt nieku, to ni >dobro bilo, 40
 udila, " reka j, dobro j udila: "ja' se' >znun, 40
 i cu, " sad upriez >uoslicu pak tako na njuoj voz 40
 a njuoj voz Ca budeS ti, " to je Struf >Ciguna, 40
 se j paor mora' za drugu stvar, brinut, za' no 40
 kad je >gospodin prodikova, to j ti, se' znat, 40
 e reka kova'c, >to ni braz bi, to j moralo var 40
 ednuoC >proba, opeť potuketa, " mare j viknula, 40
 Ca imali Cuda >piniez > da j Zena pitala: "ti, 40
 edun sroma' pak je >prosi, da mu nar ne'ka var 40
 a j muz domun >uvecer, ona' preda njega, > "no, 40
 je doSa pa su se' pinize >da'la, " O, ti luda! 40
 Lo udilala? ja' se muCin, a sad niamno >piniez, 40
 l, " sad su pra'se zakalali, sad je ona' pitala, 40
 fala'tac mjesa pa Kemo je na >zielje, da budemo 40
 >igla, > sad, kad je muZ domun doSa, pitati je: " 40
 >at >skai put falatac na zielje, " > o, ti luda! 40
 j odnjesla, sa j uon proSa niao pak >je pitati: " 40
 nasadit kravu, da budemo >Cuda pipiliev imali, 40
 i'nev, a kad kravu nasa'din, da ke iz toga var > 40
 > bilo, pa j proSa pak je pred paoron rekati: >a 40

da'jte a' >flezat, Cesa uon ne bude >ogga, pak da 40
 ta' brig >drži? " reka ji: "ku ga ja, >rustin, ku 40
 si ti doSa, ti si doSa po pinize, >da sun ti ja, 40
 Ca edun muZ odnjes mare, aku tvoj duode >perlje, 40
 Ca Ku? " sad je zle Suntavoga, reka ji: "ti Kes mok 40
 >edun muZ odnjes mare, sa j veliku kisu piniez, 40
 Ca Ku >vin, u j neg na edun persit, " kra'lju je r 40
 Ku >tin? to mi oS u Saku ni, " jo, kra'lj je r 40
 je, na morun to tomu Cloviku dat, " sa j ta' se' 40
 j >naza'd doSa, uon j zie piniez pa je tin sirom 40
 Ca Ke? sa j proSa u ameriku u edun velik >seft pak 40
 Ca j uon, >joj mora' gljiviat dat, na j >pruSla pa 40
 Ca j piniez ustalo, to je se' tomu u fiertuk >poorn 40
 Ca to je >riekla j: "ota'c, ja' ne maren druCko, 40
 Ca sta veliki siromaji >bili, sad je ta'c rekati: "vi 40
 Ca Ku van dat? ja' nis nimun," a su pitali: "ota'c, 40
 Ca >Kes nan sobon dat? " da j ta'c rekati: "ti Kes dos 40
 Ca >vo vi >za stvar, imate?" reka ji: "vo j dobra stvar 40
 Ca >mare udilat? " "Ca va' stvar, stojti, " >jezero 40
 Ca >stojti? " "jezero Sillingov, " > ni su mu je f'isko 40
 Ca Ke ta'c? " "nis niam proS, " > j u ednu izu, tote s 40
 Ca uon prosi za' tu >stvar? " reka ji: "di jezerni Si 40
 Ca Ke da? onda j uon viknu: >se' j, a ni su razumli 40
 Ca j pogorilo tuo drugo, da ta na'jt zla'to, ti ta 40
 Ca si ti udila, " reka j, dobro j udila: "ja' se' >z 40
 Ca Ke se, foras znu, za' no su to tako udila, > da 40
 Ca budeS ti, " to je Struf >Ciguna, Ca j pinize ukr 40
 Ca j pinize ukra', " a Zerat mu ne da' j, > sad je pa 40
 Ca > j vidi, kako to ni dobro, da Zena orat mora, pa 40
 Ca j uon prodikova, > a njegova Zena se j uvik > gos 40
 Ca drugo bit, uon je domun >pak si j potok >Zaus 40
 Ca j > uvuor! ja' bi te rad kuSnu, > sada j >gospodi 40
 Ca je? " "ukvori! " > uon je >reka: "ti toga 40
 Ca Kemo >velikim piniez? " uon je >reka: "ti toga 40
 Ca j, > dova uon velik not ima, sad >se j Zena nasajl 40
 Ca j >vogova? " "jo, ja' su ja'ko veseta, not je doSa 40
 Ca si to udilala? ja' se muCin, a sad niamno >pinie 40
 Ca Kemo sad? " "no neka! mi imamo edno pra'se, tuo 40
 Ca Kemo s vin >meson? uon je rekati: "ti zna'S, da m 40
 Ca ist imali, " > muZ je proSa u dilo, na' j >pruSla 40
 Ca Ku ist? kej je >meso? " "jo, ja, su je na lapa, 40
 Ca si to udilala? tako ludie vek ni na svitu >kot s 40
 Ca to ti ka'nis? " "da, riekla j, " > poglief, ja, Ku 40
 Ca kokos nasa'din, iz toga j neg >neloliko pipiliev 40
 Ca bit, > onda j uon gleda, > onda j >krava liegla, i da 40
 Ca ste z menon dilati? kad smo lumpie k mesa ru nos 40

Slika 4

Č

ČA: 1. č'a, č'esa, č'emu, s č'i:n, u č'ien, z'á:č (s. d.), n'á:č, p'uoč interr. 'was?' und rel. 'was, welches' – č'a ču s t'i:n žel'izon?; - a t'i: š men'i d'at, z'á:č 'oš n'ie znáš, č'esa oš n'i: u st'á:nji; - s'a j isk'at proša, 'oče k'ej čá n'á:jt, s č'i:n t'oga nap'uol rasič'ie; 2. č'a interr. 'warum?' – č'a prosj'ačiš vod'e?; - č'a nas ne d'á:te m'i:ra?; 3. č'a Adverbialpron. 'warum' – J'ezuš je in'ako zn'á:, č'a 'uon 'ide; 4. č'á indef. 'etwas' – k'ad joj se čá n'i: t'ilo ug'odat "wenn ihr etwas nicht gelang"; - j'e te čá str'á: "hast du Angst?"; 5. č'a rel. 'was, welches, soviel' – j'á: zn'u:n, č'a b t'i: b r'á:d "ich weiß, was du gerne möchtest"; - 'uon je neg d'alje j'á:, č'a j neg m'oga "er ritt weiter, so schnell er konnte"; - j'á: ču s'e sp'unit, č'a j neg mog'u:če; 6. Konj. 'weil, denn' – sad mu j 'oš j'áče ž'á:l bi:lo, č'a in n'i: konj'a d'á:; - 'uon je j'á:ko t'u:žun b'i:, č'a j t'o ubeč'at mar'á:; 7. in Vergleichssätzen 'soweit, soviel, insofern als' – č'a č'ujen pov'idat, da, k'i: sta u n'ebi, t'i: ne pr'auvaju mol'it; 8. Konj. 'daß' – z'á:to n'ist, č'a 'imaš dvoje dic'ie!
č'a g'od l g'oder 'was (auch) immer' – s'e čemo ti d'at, č'a g'oder pros'i: b'udeš;
č'a za 'was für ein' – s'a j on'á: pi:t'ala "č'a vo t'i: za di:t'e 'imaš?"; - č'a sta t'o za d'i:cu?
k'ar č'a 'was immer, egal was' – k'u b si k'á:r č'a načinj'ili!
v'ar č'a 'irgendetwas' – d'a ču j'á: dost'á:t od t'ie sv'á:dbe v'ar č'a; - v'ako v'ar č'esa 'oš ni:sm'o n'i:gdar v'idli;
z'á:no ča 'deswegen, weil' – č'a b t'i: v'uo j žel'ji: z'á:no č'a j v'ako vrl'á:?
- z'á:no ga j 'uon n'ajvoli, č'a ga n'i: t'i: u s'erce stri:l'j'it.

Slika 5

923 i	35 vbe	24 Grijhov	13 tiŷ
263 da	33 govori	24 ya	13 tvrdo
218 na	33 S	24 miŷ	13 vazda
189 ne	32 A	24 of	12 boyati
181 ye	32 Bosye	22 Bogu	12 Budi
174 be	32 bude	22 dan	12 dobar
141 od	32 imayu	22 sivot	12 Grijhe
124 V:	32 iz	22 Vere	12 Iŷkrŷtu
106 To	32 Iŷkrŷt	22 veruye	12 liŷto
96 yeŷt	32 ritiŷi	21 Amen	12 lyudem
94 kako	31 dobro	21 Bogom	12 Miloŷt
89 ili	31 K'	21 rits	12 miloŷti
79 kij	31 toga	20 Boŷyu	12 obechal
76 tako	30 yere	20 niŷ	12 Pri
66 po	29 yeŷu	20 Szyn	12 proŷimo
65 Bog	29 K	20 Szya	12 prvo
64 Z	29 niŷ	20 Tŷlovik	12 Sene
63 Boga	29 Otcza	20 Veru	12 tada
59 Za	28 ga	20 vetsni	12 tomu
55 va	28 ovako	19 drsati	12 tvoga
54 Nego	28 pred	19 Duha	12 vŷiŷm
54 ni	27 ako	19 Ka	12 Zapovedi
51 nam	27 Otacz	19 OVE	12 ŷebi
51 on	27 pravo	19 ŷam	12 ŷkrozi
50 ima	27 radi	19 ŷveti	12 ŷu
49 naŷ	27 ŷuprot	18 Duŷ	12 ŷvrhu
49 ta	26 hoche	18 naŷ	11 Bosy
46 nega	26 imamo	18 ovo	11 Bosyega
44 ODGOVOR	26 Iŷkrŷta	18 prez	11 Czicha
40 u	26 vŷaki	17 a'	11 Ivar
39 yedan	26 ŷvoyu	17 More	11 yemo
39 ŷ	25 lyudi	17 tvoye	11 Kada
38 Zato	25 nih	17 vaŷ	11 ko
36 tsa	25 razumiti	17 vŷih	11 mene
36 Vera	25 verni	17 Zats	11 mi
35 biti	25 ŷa	17 ŷvetoga	11 niedan
35 Tere	25 ŷtanovito	16 Ali	11 poli

Slika 6

- АЖДАЈА**, ВВ: него науми да вјенча аждају како ће више зло чинити (20), 1 пут; ГМ: Онда он махне аждајом и баца је у небеске висине (8), + 42 пута (8).
- АНДИО**, ВВ: имао је од прве жене само једну шћер благу као андио (33), + 1 пут (31).
- АНЂЕО**, ГМ: Једног Бог пошље анђела да види како ова браћа живе (14), + 24 пута (14).
- АТ**, ВВ: роди му жена два близанца, кучка два хрта, кобила два ата (29), + 2 пута (29, 33).
- БЛАГО**, ВК: а у цркви побратимљима поделили све хајдучко благо и рухо и оружје (47), + 3 пута (47); ВВ: јер ова длака небројено благо ваља (31), + 12 пута (20: 2, 22: 7, 23, 27, 30); ГМ: 8 пута (3: 5, 4, 5, 7); ЛМ: Благо мени кад си ми дошла! (35), + 1 пут (11).
- БОЖИЈ**, ГМ: а то у подруму свет божиј (8), божији анђео (14), анђео божији (14), 3 пута.
- БОЖЈИ**, ВВ: Закле је три пута именем божјим да стане (24), + 2 пута (19, 27).
- БУЗДОВАН**, ВК: рече му да од онога гвожђа скује буздован на ону кијачу (1), + 15 пута (1); ГМ: буздован зајуи више куће (5), + 8 пута (5).
- ГО**, гола, ВК: цар с голом сабљом у рукама (42), 1 пут; тамо ћеш наћи једну ђевојку ... голу као од мајке рођену (31), Цар се препане те онако на коња гола узјаше (40), + 2 пута (33, 40); ГМ: видећи га гола и боса (13), 1 пут; ДЧ: голим рукама ватру изгрће (10), 1 пут.
- ГРОБ**, ВК: па кад ти буде кака невоља, дођи на мој гроб (32), + 5 пута (32: 4, 47); ВВ: док ево то изађе из гроба један чоек средовијечан (21), + 4 пута (21).
- ДЛАКА**, ВК: па узем нож, па све длаку по длаку одрезуј па навезуј (44), + 3 пута (44), ВВ: јер ова длака небројено благо ваља (31), + 12 пута (24, 31: 9, 33, 40), ГМ: извади из мараме ону лисичју длаку и протре је (4), + 6 пута (4).
- ЂАВО**, ВК: Послије некога времена отиде онај исти ђаво те уђе у кћер другога већега цара (37), + 25 пута (18: 8, 37: 13, 43: 4); ВВ: сретеше на коњу ђавола, који се бјеше претворио у калуђера (16), + 2 пута (16); ГМ: Ђаво и његов шегрт (6, назив), + 5 пута (6).
- ЂАВОЛСКИ**, ВК: Кад сиђе свети Аранђел на земљу, а он се удружи с ђаволским царем (18), + 2 пута (18); ГМ: Дете које је већ добро ђаволски занат изучило било (6).
- ЗАНАТ**, ВК: Занате људи уче да се хране њима (48), + 14 пута (48); ГМ: него идем у свет да учим какав занат (6), + 9 пута (6).
- ЗАПАЛИТИ (СЕ)**, ВК: и узме штап у шаке, па запали пјешнице у царску столицу (37), 1 пут; ВВ: сину из њега огањ да се замало сва гора не запали (19), 1 пут; ГМ: Онда ова двојица брже вуци сламу, па турај у ону јазбину, па онда запале (5), 1 пут.
- ЗВИЈЕЗДА**, ВВ: Она има златну звијезду на десноме кољену (23), + 5 пута (23: 3, 27: 2).
- ЗЕЦ**, ГМ: нека дође нек се најде зеца (5), + 24 пута (5: 9, 8: 15).
- ЗЛАТАН**, ВВ: и прве године роди млада царица сина са златном звијездом на челу (27), угледа крилата коња и на њему чока златнијех коса (40), + 14 пута (16, 19, 22, 23: 2, 24, 26: 3, 27, 28, 29, 30, 31); ГМ: Био један цар па имао три сина и пред двором златну јабуку (4), + 8 пута (4: 7, 13); ЛМ: и кад говорила, ружа ти златна из уста излазила! (35), + 5 пута (11, 12: 3, 35); ДЧ: На походу оданде поклони јој сунчева мајка златну преслицу са златном кудељом (10), + 13 пута (9: 2, 10: 11).
- ЗЛАТНОРУКИ**, ВВ: Тада он своју златноруку шћер одведе дома (33), 1 пут.